

λαμφίν τις ἔχει νὰ ἐξυφάνῃ σῶμα ἀνάλογον. Πρὸς δὲ, ἀποκαλεῖ τὴν ψυχὴν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς τελευταίας ἀποδείξεως, ζωτικὴν ἀρχὴν, σωματοποιὸν δύναμιν, ἐπομένως δὲ ὑπεμφαίνει ὅτι καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ καθὼ τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ᾔῃ πάντῃ ἀσώματος. Ἐντεῦθεν ἄρα ἐξηγεῖται ἡ ἀνωτέρω παρατηρηθεῖσα ἀντίφασις ὅτι ὁ φιλόσοφος ὀφείλει νὰ ἐπισπεύδῃ τὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ ὅμως εἶναι ἀθέμιτον ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὕλικὴν ὑπαρξίν, ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διατί ὁ Πλάτων παραδέχεται εἰ καὶ μετὰ τινος περιορισμοῦ τὴν περὶ μετενσωματώσεως Πυθαγόρειον διδασκαλίαν, ἐφ' ὅσον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ὅπως ἀπονείμῃ τὴν ἀθανασίαν εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐντεῦθεν δὲ τέλος πάντων ἐξηγεῖται διατί ὁ Πλάτων ἀποφάνεται ὅτι ὁ ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος λόγος περὶ τοῦ σώματος, καθὼ δεσμιωτηρίου τῆς ψυχῆς, εἶναι σκοτεινὸς καὶ δύσκολος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μέλλουσα τῆς ψυχῆς ἀποκατάστασις κυρίως δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἠθικὴ τις τελειοποιήσις ἥτις συνίσταται, κατὰ τὴν ἀσαφῆ καὶ ἀόριστον δοξασίαν τοῦ Πλάτωνος, εἰς τινὰ κάθαρσιν καὶ ἑλλαμψίν τῆς τε ψυχῆς τοῦ καὶ τοῦ σώματος, συνεπτυγμένως ἔπεται ὅτι πρὸς ταύτην ἀντιστοιχεῖ καὶ τις ὑψηλοτέρα καὶ καθαρωτέρα κατάστασις τῆς φύσεως· διότι ἐὰν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ κτίσις μέλλῃ νὰ ᾔῃ ἡ πραγματώσις τῆς θείας ἰδέας, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐν τῇ παρούσῃ αὐτῆς κατὰστάσει ἔγκειται ὁ θάνατος, τὸ ἀντίθετον τῆς ἰδέας, ἀλλέως ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ λύσῃ τὴν σύγκρουσιν ταύτην εἰμὴ ὑποθέτων γῆν καὶ νῆν καὶ οὐρανὸν καὶ νῆν, ἥτοι τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς παρούσης κτίσεως δι' ἄλλης προσδοκωμένης καθαρωτέρας καὶ ἐντελεστεράς.

Τοιοῦτον λοιπὸν εἶναι τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ Φαίδωνος, ὅπερ ὑψιπέτης νοῦς τῆς ἀρχαιότητος ἐκληροδότησεν ὡς ἐς αἰὶ κτήμα εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, διαγράψας τὰ ὅρια πέραν τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια, ἐνεργοῦσα καθ' ἑαυτὴν ἄνευ τῆς συνδρομῆς ὑπερτέρας τινὸς δυνάμεως. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς οἱ νῦν ζῶντες ὑπὸ τὴν εὐμενῆ ἐπίρροισιν ἄλλου πολλῷ ὑπερτέρου θρησκευματος ὑπερέδωμεν τὰ διαγραφέντα ταῦτα ὅρια, ἐὰν ἡμεῖς, ἐκτὸς τῆς φιλοσοφικῆς πληροφορίας, ἐκτὸς τῆς διὰ τοῦ λόγου ἀποδείξεως, προσαπεκθήσαμεν καὶ ἄλλην θετικωτέραν βεβαιότητα περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα οὐχὶ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἀλλ' αὐτῆς τῆς θείας χάριτος, στηριξάσης τὴν ἡμετέραν ἐνέργειαν διὰ τῆς τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν ἀποκαλύψεως καὶ διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἐν ἡμῖν οἰκοῦντος ζωοποιῶν πνεύματος.

Ἐὰν δὲ τέλος πάντων προταθῇ καὶ τὸ ζήτημα τίς ἡ σχέσις τοῦ Διαλόγου τούτου πρὸς τὸ Συμπόσιον, περὶ οὗ διεπραγματεύθημεν ἐν τῇ προλαβούσῃ

ἡμῶν μελέτῃ, ἀπαντῶμεν ὅτι ἐὰν ἡ ἀθανασία ἀποτελῇ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, ἐὰν ἡ ἀθανασία ᾔῃ ἀναγκαία ἀπόρροια τῆς αἰωνίου ζωτικῆς τῆς δυνάμεως, δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ χρονολογηται ἀρχομένη ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ψυχὴ ἀπαλλάττεται τοῦ σώματος μεταβαίνουσα εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐκδηλοῦται καὶ νὰ ἐξωτερικεύηται καὶ κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν τῆς καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ αἰσθητικῷ τούτῳ κόσμῳ ὑπαρξίν τῆς, ἀθανατιζομένης καὶ αὐτῆς τῆς κυρίως θνητῆς καὶ σωματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. Καὶ τῶντι ἡ γῆνη αὕτη ἀθανασία, ἡ ἀθανασία αὕτη τοῦ θνητοῦ, ἀποτελουμένη διὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς γενέσεως, εἶναι τὸ καθ' αὐτὸ ἀντικείμενον τοῦ Συμποσίου.

Ἀλλ' εἴνα ἡ ἀρτία καὶ ὀλοτελής, ἀνάγκη νὰ ᾔῃ ἀπειρος, οὐ μόνον ἀτελεύτητος ἀλλὰ καὶ ἀναρχος πληροῦσα ἐκτὸς τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ μέλλοντος καὶ αὐτὸ τὸ παρελθόν, ἡ ἐν ἄλλοις ῥήμασιν ἀνάγκη ἡ ψυχὴ νὰ προϋπάρχῃ καὶ πρὸ τῆς σωματικῆς ἐμφανείας τῆς· αὕτη δὲ εἶναι ἡ κυρία τοῦ Φαίδωνος ὑπόθεσις. Ὅθεν οἱ τρεῖς οὗτοι Πλατωνικοὶ Διάλογοι, τὸ Συμπόσιον, ὁ Φαίδων, καὶ ὁ Φαῖδρος, συναπαρτίζουσι τριλογίαν τινὰ, κοινὸν μὲν ἀντικείμενον ἔχοντες τὴν περὶ ψυχῆς θεωρίαν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διακρινόμενοι καθ' ὅσον ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κυρίως ἐξετάζεται ἡ ἐν τῷ ὁρατῷ τούτῳ κόσμῳ τῆς ψυχῆς ὑπαρξίς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἡ μετὰ θάνατον, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ, περὶ οὗ προσεχῶς ἐπασχοληθησόμεθα, ἡ προϋπαρξίς αὐτῆς ἥτοι ἡ πρὸ τῆς εἰς τὸν ἐγκόσμιον τοῦτον βίον εἰσελεύσεως ἀρχέγονος αὐτῆς κατάστασις (1).

Ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ Φεβρουάριον 1867.

Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ

ΣΛΑΙΣ ΛΕΒΕΝΦΕΛΔ

(Schleifs von Löwenfeld.)

Πᾶς γλῶσσος ἔχει ἐν τῷ παράγοντι αὐτὸν ἐργάνῳ τὴν χρησιμότητά του καὶ τὴν φυσικὴν καὶ ἀληθῆ αὐτοῦ ἀξίαν.
(S. Grimm.)

Ἡ γλῶσσα, ὅπως αὕτη πρὸ ἀμνημονεύτων αἰώνων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁμιλεῖτο, εἶναι τέχνη τις ὑπὸ τῶν γονέων τοῖς τέκνοις διδασκομένη· ὅταν λ. χ. ἡ μήτηρ παρουσιάζουσα πρὸς τὸν παῖδα τὸν πατέρα, καὶ δεικνύσα αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς προφέρῃ τὴν λέξιν « πατὴρ » πατὴρ καλεῖ τοῦτον καὶ ὁ παῖς ὅταν

(1) Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ὡς κυριώτερον βοήθημα ἐλήφθη τὸ σύγγραμμα τοῦ Dr. Franz Susenmihl ἐπιγραφόμενον Die Genetische Entwicklung der Platonischen philosophie.

αὐθις τῷ ἐμφανισθῇ ἢ ὅταν δώσωμεν εἰς τὸν παῖδα ὕδωρ διὰ νὰ πῖν, ἢ ζάκχαριν διὰ νὰ φάγῃ καὶ ἐν ταύτῳ προσφέρωμεν τὰς λέξεις ὕδωρ καὶ ζάκχαριν, ὁ παῖς, διψῶν πάλιν, ζητεῖ ὕδωρ, καὶ ἐπιθυμῶν γλυκύ τι, ζάκχαριν· ἐὰν ἐγγχειρίζων τις τὸ ὕδωρ ἤθελε προσφέρει τὴν λέξιν « aqua » aqua ἤθελε φωνήσῃ καὶ ὁ παῖς διψῶν. Ἡ παρὰγωγὴ λοιπὸν τῶν φωνῶν τούτων, ἐξ ὧν συνίσταται λέξις τις, εἶναι μίμησις, δυναμένη νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ παρὰ τισιν τῶν πτηνῶν, ψιττακῶ, ψαρί κλπ. διὰ συνεχῶς πρότερον ἐπανειλημμένων φωνῶν. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τῶν φωνῶν τούτων πρὸς ἐκφράσιν τοῦ διὰ τῆς ἐξηγηθείσης λέξεως εἰς τὸν παῖδα δηλωθέντος εἶναι ἀδύνατος εἰς τὸ ζῶον. Ὁ ἀνθρώπινος παῖς συνδέει τῷ προσφερθέντι ὀνόματι τὴν ιδέαν τοῦ αὐτῷ δηλωθέντος· σκέπτεται δηλ. ὅταν καλῇ « ὕδωρ » εἰς τὴν ρευστότητα τὴν ἀποσθεννύουσαν τὴν δίψαν του, καὶ ἐκφράζει διὰ τῶν ἐξαγομένων φωνῶν τὴν ἐννοίαν του, ὡς ἐνταῦθα π. χ. τὴν ἐπιθυμίαν του δι' ὕδωρ, ὅτι δηλ. ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ὕδωρ. Τὸ νοεῖν λοιπὸν διακρίνει τὸν ἄνθρωπον τοῦ ζώου, καὶ ἀναπτύσσει ἐν αὐτῷ τὴν ἱκανότητα τοῦ ὁμιλεῖν, τοῦ χρῆσθαι τοῖς φωνητικοῖς του ὀργάνοις, ἅτινα, καί τοι εἰς κατώτερον βαθμὸν, κέκτηνται ὅμως καὶ τὰ ἀνώτερα εἶδη τῶν ζώων (1), ἀδυνατοῦντα νὰ ὁμιλήσωσιν ὡς μὴ δυνάμενα νὰ σκεφθῶσιν. Αἱ τοῦ ζώου φωναί, ὡς καὶ ἐν γένει αἱ πράξεις, του εἰσιν ἄμεσοι τῶν αἰσθήσεων του ἀντιλήψεις· ἐπιθυμίας καὶ ἁλγους, ἀγωνίας καὶ φόβου, καὶ τῆς μεγάλης ἀνάγκης τῆς τροφῆς. Τὸ ζῶον ἀναγνωρίζει τὸ εἶδος τῶν σωματίων, ὧν ποτε ἠδέως ἐγεύσατο, καὶ ἐσθίει μὲν ταῦτα πρὸς κατάπαυσιν τῆς πείνης του, ἀφίησι δὲ κατὰ μέρος, ὅσα ἐν προτέρῳ ἀποπείρα δὲν τῷ ἐνοστιμεύθησαν· παρατηρεῖ τὴν θέσιν ἐν ἣ εὔρει τὴν τροφὴν του, ὡς καὶ τὴν θέσιν τῆς ἀναπαύσεώς του, καὶ ἀνευρίσκει ταύτην μετὰ θαυμασίας ἀκριβείας. Στιγμιαία τις ὅμως μεταβολὴ τοῦ ἀναπαυστηρίου του λαβοῦσα χώραν ἀπὸ τῆς τελευταίας του διαμονῆς κωλύει τοῦτο διὰ νὰ τὴν ἀνεύρῃ. Ἡ Δάμαλις δὲν πορεύεται ἀφ' ἑαυτῆς ὡς ἄλλοτε εἰς τὸν σηκὸν, εἰς ὃν προστεθῇ νέα τις θύρα ἀπὸ τῆς τελευταίας της ἐξόδου, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰσαχθῇ. Τὸ ἄγριον ζῶον δὲν φοβεῖται τὸν κυνηγὸν ἀκίνητουντα, ἀλλὰ διέρχεται πρὸ αὐτοῦ καὶ βόσκει, καὶ ἀποδιδράσκει τότε, ὅταν οὗτος φανερά κινήται ἢ

ὅταν ὁ ἄνεμος φέρῃ τὴν ὁσμὴν τούτου ὡς σαρκοφάγου. Ὁ Κύων φοβεῖται τὸ ἀνάκλιντρον, ἐφ' οὗ ἡσυχάζων ἔλαβε πληγὰς παρὰ τοῦ κυρίου του, ἢ ἀναπαύμενος πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον φοβεῖται τὸν κύριόν του, εὐθὺς ἀφοῦ ἀκούσῃ ἢ ἴδῃ ὅτι ἔρχεται, διότι ἔνεκα τούτου ἔλαβε πληγὰς. Ἐκεῖ τὸ ἀνάκλιντρον ἐνετυπώθη εἰς τὸν κύνα κατὰ τὴν λήψιν τῶν πληγῶν ὡς φοβερά τις εἰκὼν, ἐνταῦθα ὁ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον τύπτων κύριος. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐξεσυνείθισεν ὁ κύων τὸ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον κεῖσθαι, ἐν τῇ δευτέρᾳ οὐχί. Τὸ ζῶον λοιπὸν δύναται νὰ διατηρήσῃ τὰς συλληφθείσας αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, ἔχει, ὡς λέγουσι, μνήμην, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σκεφθῇ, οὐδεμίαν ἔχει διάνοιαν. Τὸ περιεχόμενον τῆς μνήμης του εἶναι πληθὺς τις μορφῶν, διοχτετευομένων εἰς τὸν μυελὸν του ἐξωθεν διὰ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων. Τὸ ζῶον λοιπὸν δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ἐνδομύχως, ἐν τῷ πνεύματί του τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐγγραχθείσας αὐτῷ μορφὰς ἐκάστου ἀρεστοῦ στοιχείου, οὔτε νὰ παραστήσῃ τὴν εἰκόνα οἰουδήποτε, ὅπερ ἄλλοτε εἶδεν, ἀλλ' ἔχει ιδέαν τινα ἀντικειμένου τινός, ὅταν πάλιν τῷ ἐμφανισθῇ· διαγινώσκει πάλιν τὸ πρότερον ὄφθεν ἀντικείμενον οὐχί ὡς τι μὴ πρότερον ὄφθεν, ἀλλ' ὡς τι πρότερον ἦδη ὄφθεν.

Ἀντικείμενόν τι μεθ' ὧν τῶν ἐν προτέρῳ θεωρίᾳ εἰς τὰς αἰσθήσεις του ἐμφανισθέντων ἔρχεται τότε πάλιν ἐν ἀνανεωθείσῃ παραστάσει εἰς μνήμην τοῦ ζώου, ὅταν τοῦτο παρουσιάζεται αὐτῷ ἐπανειλημμένως. Τὸ συλλαμβάνειν ὅμως οἰκοθεν ιδέαν τινός, τὸ ἐν διανοίᾳ τι παριστάνει, ἢ ἐν πνεύματι εἰκόνα τινός ποιεῖσθαι ὀνομάζεται σκέπτεσθαι. Ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται ὅταν καὶ διότι ἀντιλαμβάνεται τινος. Τὸ ζῶον ὅμως δὲν δύναται νὰ σκεφθῇ, διότι οὐδεμίαν δύναται νὰ συλλάβῃ ιδέαν, καὶ ἐπομένως δὲν δύναται ἐπίσης νὰ καταδείξῃ τοιαύτην εἰς τὸν ἐξω κόσμον. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ δημιουργήτῃ διὰ τοῦ νοός του εἰκόνα τινὰ καὶ νὰ τὴν παραστήσῃ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν, ἢ ἀκουστὴν διὰ τῶν ὠτῶν ἢ ὁρατὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Χαράσσει τὴν εἰκόνα δένδρου ἐν τῇ ἄμμῳ, ὅπερ τὸ ζῶον ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἢ πλαστικῶς παρίστησί τι ἔχον μορφήν· αἱ ἐπὶ τῆς ἄμμου ἢ ἐπὶ τοῦ χάρτου γραμμαὶ πρέπει μὲν νὰ παριστῶσι τὸ δένδρον, καὶ τὸ πρότυπον λέοντος, ζῶντα λέοντα, ἀλλ' οὔτε τὴν σημειωμένον δένδρον εἶναι τὸ ἀληθὲς δένδρον, οὔτε τὸ πρότυπον ἐνός λέοντος ὁ ἀληθὴς λέων. Τὸ διάγραμμα καὶ τὸ πρότυπον εἶναι μόνον ἢ αἰσθητικῶς κατασταῖσα ἐντύψεις τοῦ ἀνθρώπου (1) περὶ ἐνός δένδρου ἢ περὶ ἐνός

(1) Τὴν ἐκμάθησιν τῆς προφορᾶς λέξεων ὑπὸ τινῶν πτηνῶν καθὼς καὶ τὸ φθεῖν ὁ Γρίμ (Grim) βραβεύει εἰς τὸ ὀρθιον σχῆμα τοῦ λαίμου τῶν πτηνῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐνάρθρωσις τῶν λέξεων ἐξαρτᾶται, κατ' αὐτὸν, οὐσιωδῶς ἐκ τῆς ὀρθίας στάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ἣ δύναται νὰ ἐκφέρῃ ἡσυχῶς καὶ σαφῶς ἐκάστην φωνήν, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς τετραπόδοις εἶναι πολὺ δύσκολον. Κατ' ἐμὴν ὅμως γνώμην ἡδυνάτα ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς ὀριζόντιον θέσιν νὰ ὁμιλῇ, καὶ ὅτι ἡ ὀρθία στάσις διευκολύνει μᾶλλον τὸ φθεῖν ἢ τὸ ὁμιλεῖν.

(1) Τὸ ιδεῖν τινα ὁρατὴν ποιεῖν δι' εἰκονογραφίας, καὶ τὸ ἐκδηλοῦν τὰς ἐννοίας δι' εἰκόνων ἥτοι ἡ ἀρχὴ τῆς γραφῆς. Ἡ ἀρχαιοτάτη γραφὴ, ἡ ἱερογυφικὴ τῶν Αἰγυπτίων, συνίστατο

λέοντος. Εάν προϋποθέσωμεν ὅτι τὸ διάγραμμα ἢ ἡ κεχρωματισμένη εἰκὼν ἐνὸς δένδρου ἢ τὸ πρότυπον ἐνὸς λέοντος εἶναι πολὺ φυσικὰ, θὰ θελήσῃ τὸ ζῶον νὰ φάγῃ ἐκ τοῦ ἐξωγραφισμένου δένδρου ἢ θὰ φύγῃ ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ λέοντος, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει ἀμφοτέρω ὡς εἰκόνας, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρῶτη δένδρον ἢ δὲ λέοντα. Ἀλλ' οὐχὶ μόνον διὰ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ πλησίον τοῦ κέκτηται ὁ ἄνθρωπος τὴν ἱκανότητά νὰ κατασκευάσῃ διὰ τῆς πνευματικῆς του φαντασίας εἰκόνα τινά, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ οὖς τοῦ ἰδίου. Δυναμίει τῶν φωνητικῶν του ὀργάνων παράγει φωνὰς ἀπλὰς καὶ συνθέτους, δηλ. λέξεις φανεράν ποιούσας τὴν εἰκόνα τῶν ἰδεῶν του. Ἡ λέξις εἶναι εἰκὼν τις φθογγώδης, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος ἀνακοινεῖ εἰς τὸν πλησίον του τὰς σκέψεις του, εἶναι εἰκὼν τις ἐννοιῶν διαγραφωμένων ἐν τῷ ἀέρι, τιθεμένων εἰς κίνησιν διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, καὶ ὠθουμένων κατὰ διαφόρους εὐθύνσεις. Ἡ ἀντικειμενικὴ διαφορὰ τόνου καὶ φωνῆς μοῖ φαίνεται ὅτι συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. ἐν τοῖς τόνοις ὁ ἀὴρ ἀπωθεῖται ἐκ τοῦ λάρυγγος, καὶ τοι ἄλλοτε εἰς λεπτὰ ἄλλοτε εἰς πυκνὰ στρώματα, ὅτε μὲν μετὰ χυτέρας καὶ στενοτέρας ὅτε δὲ μετὰ βραδυτέρας καὶ πλατυτέρας δονήσεις, ἀλλ' ἐν τούτοις πάντοτε ἐν μονοτόνῳ καὶ εὐθείᾳ εὐθύνσει, ἐνῶ ἐν ταῖς λέξεσιν εἰς τὸ ἀερῶδες ρεῦμα τοῦ τόνου παράγεται μία κατὰ τὸν φθόγγον διάφορος καμπύλη, ἴσως ἐλικοειδὴς ἢ κυκλωτερῆς τις διεύνθους, ὥστε τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ εἰς ἐλαστικὸν τι σῶμα προσπτεκίοντος ρεύματος τοῦ ἀέρος ἤθελεν εἶσθαι ἐν μὲν τοῖς ἀπλοῖς τόνοις τίς μᾶλλον ἢ ἥττον βαθὺ εἰσχωροῦσα κυκλωτερῆς μορφῇ, ἐν δὲ ταῖς φωναῖς γωνιώδης τις π. χ. κοίλη τις ἀστεροειδής. Ἡ τοιαύτη διὰ τῆς προφερθείσης λέξεως ἐν τῷ ἀέρι παρὰχθεῖσα τῆς κινήσεως μορφῇ (ἥς μοῖ συγχωρηθῇ ἡ ἑκφρασις αὕτη) φθάνει ἤδη πρὸς τὸ ἀκουστικὸν ὄργανον τὸσαν τοῦ ὁμιλοῦντος, καθὼς καὶ τοῦ ἀκούοντος, καὶ παράγει, (κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν γνώμην) ὁδηγουμένη διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ μυελοῦ τοῦ ἀκούοντος στιγμιαίαν τινά (φωτογράμματι ὁμοίαν) ἐντύπωσιν, οἷαν αὐτὸς ὁ ἀκούων αἰσθάνεται, ὅταν σκέπτηται τι, ὑπερ ἐκφράζει ἢ ἤδη ἀκουσμένη λέξις.

Ἐξ εἰκόνων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, ἅτινα ὁπλοῦσι τὴν ἰδέαν τοῦ ἀντικειμένου καθ' ἑαυτὸ, καὶ τὴν ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν αὐτοῦ σχέσιν πρὸς ἄλλα (Signa ideographica) ἢ ἀσχηματισμένην τινά ἐννοιαν, ἣν παρίστανται τὰ ἀπεικασθῆναι πράγματα. (Signa determinativa). Ἐκ τῆς καθαρῆς ταύτης εἰδογραφίας ἀνεπτυχθῇ ἡ ἱερογλυφικὴ γραφὴ, ἐν ᾗ εἰκὼν ἐνὸς πράγματος ἐτίθετο ἀντὶ τοῦ φθόγου μετ' οὗ ἤρχιζε τὸ ὄνομα τοῦ πράγματος τούτου (Signa phonetica). Τὰ διαγράμματα τῶν εἰκόνων τούτων, καὶ τοι κεκολωμένα, ἀναφαίνονται ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ἱερατικῇ γραφῇ, καὶ ἐὰν οὐχὶ ὅλοι, αἱ πλεῖστα ὁμοῦς γράφαί τοῦ κόσμου χρεωστοῦσι τὴν γένεσιν τῶν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους.

Ἡ ἀκουσθεῖσα λέξις διεγείρει εἰς τὸν ἀκούοντα τὴν αὐτὴν περί τινας ἰδέαν, ἣν αὐτὸς οὗτος περὶ τούτου ἤδη ἐσχημάτισεν. Ἀλλ' ἡ ἀκουσθεῖσα λέξις δὲν ἐμποιεῖ εἰς τὸν ἀκούοντα τὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἣν ὁ λαλῶν σχηματίζει, ὅταν οὗτος ὁμιλῇ πρὸς ἐκεῖνον εἰς ξένην αὐτῷ γλῶσσαν. Ὡς ὁ ἀκούων ἐπρεπε νὰ διδασχθῇ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν ὡς παῖς, ἀποῦ πρῶτον παρυσιαζέτο αὐτῷ τὸ ὑπὸ τῆς λέξεως σημαίνόμενον, οὕτω πρέπει ἐπίσης καὶ οὗτος νὰ γνωρίσῃ πρῶτον τί σημαίνει ἡ λέξις τῆς ξένης αὐτῷ γλώσσης, ὅπως σχηματίσῃ ἐννοίαν τινά, τί ἐκεῖνος τῷ ὁμίλησεν. Πρέπει ὡς ἐδιδάχθῃ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, νὰ διδασχθῇ ἐπίσης καὶ τὴν ξένην, διὰ νὰ καταλάβῃ τί ἐλέχθη αὐτῷ διὰ τῆς τελευταίας ταύτης γλώσσης. Πρὸς τὸ μανθάνειν λοιπὸν ὁμιλεῖν δύο τινὰ ἀπαιτοῦνται, ἀκούειν καὶ σκέπτεσθαι. Ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς σκέπτεται ἀλλὰ δὲν ἀκούει, καὶ μὴ ἀκούων δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ, καὶ τοι τὰ φωνητικὰ του ὄργανα εἶναι ἐντελῶς ἀνεπτυγμένα· ὥστε εἶναι καὶ ἄλλος, ἄρα κωφάλαλος. Εάν κωφάλαλός τις ἤθελεν ἀποκτήσῃ τὴν ἀκοήν του, ἐντὸς ὀλίγου ἤθελε μάθῃ καὶ τὸ ὁμιλεῖν συναναστρεφόμενος ἀνθρώποις· ἐξάγει μὲν χείρων ἢ λυπούμενος τόνους καὶ φωνὰς, ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούων οὐδεμίαν ἔχει τούτων συνείδησιν.

Ὡς δὲ ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς οὐδεμίαν περὶ χρωμάτων ἰδέαν ἔχει, οὕτω καὶ ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς οὐδεμίαν ἐννοίαν τόνων καὶ φθόγγων. Ὅπως ὁ κωφάλαλος δι' ἐμφανῶν κινήσεων τῶν χειρῶν του καὶ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου του προσπαθεῖ νὰ παρὰστήσῃ εἰς τὸν πλησίον του τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας του, οὕτω διδάσκεται ἐπίσης ὀλίγω κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς κινήσεως τῶν μυῶν τοῦ προσώπου τοῦ λαλοῦντος νὰ ἐννοῇ τί οὗτος διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον του ὁμιλίας θέλει νὰ ἀνακοινώσῃ. Διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁμοῦς νὰ ὁμιλήσῃ, δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ δύνασθαι ἀκούειν, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἀληθῶς τι ἀκούειν. Εἰς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του πάντοτε ἐν τῷ σκότει ζῶν, ἤθελε συλλάβῃ τρικύτην ἰδέαν φωτός καὶ χρώματος, οἷαν ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς ἐν μέσῃ μεσημβρίᾳ. Οὕτω καὶ ἐν ἐρημίᾳ ἀνατραφέν τέκνον οὐδέποτε ἤθελε κατορθώσῃ νὰ ὁμιλήσῃ, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ὅμοιον κωφάλαλῳ μεταξὺ τῶν ὁμοίων του. Μάτην ἐλπίζει τις νὰ μάθῃ τὴν ἀρχικὴν γλῶσσαν παρ' ἀνθρώπου ἐν παντελῇ ἐρημίᾳ ἀνατραφέντος, ὅπως ἐνίοτε ἐκολακεύοντό τινες. Ἡ γλῶσσα ἐνὸς καὶ μόνου ἐν τοῖς δάσσεσιν ἀνατραφέντος ἀνθρώπου συνίσταται ἐξ ἀπομιμήσεων τῶν ἀκουσμένων ψόφων καὶ ἤχων, π. χ. τοῦ θροῦ τῶν ὑδάτων, τοῦ πατάγου πιπτόντων λίθων, τῆς πνοῆς τοῦ ἀέρος τοῦ κρότου τῆς βροντῆς, καὶ τῆς ἠχούσης τῶν ζώων φωνῆς, ἢ ἐκ τῶν ἐξαγομένων ὑπ' αὐτοῦ φωνῶν, προσερχομένων ἐκ τῶν αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων

του, χαρᾶς ἢ φόβου καὶ τῆς μεγάλης ἀνάγκης τῆς τροφῆς. Ἐὰν ὑπῆρχε μόνον εἰς ἄνθρωπος, ἢ ἔαν πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς γεννήσεώς των ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔζων εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, οὐδεμίαν ἤθελεν ὑπάρχει γλῶσσα. Ἀνάγκη λοιπὸν πρὸς ἐπίτευξιν τούτου νὰ ὑπάρχωσι δύο ἢ καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι συζῶντες.

Ὅπως ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου μαθηνομένη γλῶσσα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ἀνακινώσεως τῶν ἰδεῶν του, οὕτως ἐπίσης ἡ πρώτη γλῶσσα, ἡ ἀρχική, (ἢ αἱ ἀρχικαί, ἔαν παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς διάφορα τῆς γῆς μέρη, ἢ κατὰ διαφόρους καιροὺς πληθὺς τις ἀνθρώπων συνέζη) ἔπρεπε νὰ συνίσταται ἐκ τούτου, ὅτι δηλ. ὁ εἰς ἄνθρωπος προσεπάθει τὴν ἰδίαν ἐαυτοῦ ἰδέαν νὰ μεταβιβάσῃ διὰ φωνῶν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ἑτέρου, διὰ νὰ καταστῇ αὐτῷ νοητός. Τὰ τέκνα μας μαθηάνουσιν εὐθὺς ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν των νὰ μεταχειρίζονται δι' ὠρισμένας ἰδέας ὠρισμένας λέξεις ἢ σειρὰν τινὰ λέξεων. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ καταληπτὸν, ὅτι οἱ πρῶτοι ἢ οἱ κατὰ πρῶτον μαθηάνοντες νὰ ὁμιλῶσιν ἄνθρωποι προέφερον εὐθὺς λέξεις, οἷας ἀνευρίσκομεν ἐν ταῖς γραφομέναις γλώσσαις τῶν διαφόρων καταδυσάντων καὶ τῶν εἰσέτι ἤδη ὑπαρχόντων ἐθνῶν, πρέπει — καὶ πρὸς τὰς ἀπλᾶς συλλαβάς, τὰς ἀποτελούσας τὰς ῥίζας τῶν λέξεων ἐν διαφόροις γλώσσαις ἀφορῶντες, — νὰ παραδεχθῶμεν πολὺ περισσότερον, ὅτι τὸ ἀρχῆθεν ὁμιλεῖν συνίστατο ἐν ἀπλᾶς φωναῖς, ἃς οἱ ἄνθρωποι προέφερον μετὰ τὰς ἐξωτερικὰς ἐπὶ τῶν αἰσθήσεών των ἐντυπώσεις. Τοιαῦται λοιπὸν φωναὶ ἠδύναντο νὰ ᾤναι ἢ ἐκφράσεις τοῦ πάθους των, τῆς ἐκπλήξεως, τοῦ φόβου, τῆς χαρᾶς καὶ λύπης, ἀγάπης καὶ μίσους εὐπραγίας καὶ δυστυχίας, ἢ ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως τοῦ λαμβάνειν, τοῦ σφετερίζεσθαι τι, ἢ τοῦ ἀμύνεσθαι, τοῦ ἀποκρούειν τι. — Τὸ ἀκούειν τὰς διαφόρους τὰς κατ' ὀλίγον αὐξανούσας τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς βουλήσεως φωνὰς παρέχει τῷ ἀκούοντι τὴν πνευματικὴν εἰκόνα ἐκείνου, ὅπερ ἠθέλησεν ἡ ἡσθάνθη ὁ ὁμιλῶν, ἀναμφιβόλως κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὅτι δηλ. ἐκεῖνος ἦτο αὐτόπτης τοῦ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ συμβεβηκότος, τοῦ ἐκθλίψεντος ἐκ τούτου τὸν αἰσθηματικὸν φθόγγον ἢ τῆς πράξεως τῆς τελεσθείσης ὑπὸ τούτου κατὰ τὴν προφορὰν ἢ ἀμέσως μετὰ ταύτην, δηλ. μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς βουλήσεώς του. Ὁ ἀκούων θὰ μεταχειρισθῇ π. χ. τὸν αἰσθηματικὸν φθόγγον, τὸν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἀνθρώπου προφερόμενον, ὅταν οὗτος βλέπῃ τὸν ἥλιον τοὺς ἀστέρους ἢ τὴν θάλασσαν, ἀπομιμούμενος αὐτὸν διὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρατος, θὰ προφέρῃ δὲ τὸν αὐτὸν φθόγγον, θέλων νὰ καταστήσῃ προσεκτικὸν τρίτον τινὰ, ὅτι αὐτὸς βλέπει τι, ἢ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ βλέπει. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ὁ ἀκούων διὰ νὰ

γείνη καταληπτὸς εἰς τρίτον τινὰ, καλεῖ τὸ ὄφθην ἀντικείμενον προφέρων τὸν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πρῶτου προφερόμενον φθόγγον, ὅταν οὗτος κατὰ πρῶτον τυχαίως εἶδε τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλο παρόμοιον. Μία τρίτη περίπτωσις εἶναι ἔτι δυνατὴ, ὅτι δηλ. ὁ ἀκούων καλεῖ τὸν λαλοῦντα αὐτὸν διὰ τοῦ φθόγγου, ὃν οὗτος βλέπων τι ἐξέφευγεν (1). Δὲν εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη, ὥστε εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἢ οἱ διάφοροι ἄνθρωποι δι' ἰδέαν τινὰ νὰ μεταχειρισθῶσι πάντοτε ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον. Δύναται ἐν ἐπιχειρηματικῇ αἰτίᾳ πρὸς ἐξέγερσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς βουλήσεως νὰ προφέρωσι διαφόρους φωνὰς. Πρὸς τοῦτο ὡς ἀπόδειξις δύναται νὰ χρησιμεύτῃ ἡ περίστασις, ὅτι ἀληθῶς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ διάφοροι λέξεις ῥίζαι διὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν εὐρηνται, π. χ. ἐν τῇ Σανσκριτικῇ διὰ τὴν λέξιν *idāni*. Ἀλλ' ἐξ ἄλλου δὲν δύναται ἐπίσης νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἀπλὴν τύχην, ὅτι δι' ὠρισμένην τινὰ ἰδέαν ἢ ἔννοιαν εἰς οἷοςδήποτε φθόγγου, ἀδιάφορον τίς, προσφέρῃ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτε δύναται τις ἐπίσης νὰ παραδεχθῇ ὅτι μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων συνεφώνησε νὰ θέσῃ δι' ὠρισμένην τινὰ ἰδέαν ὠρισμένην λέξιν, τοῦθ' ὅπερ μία μετὰ ταῦτα βαθμὶς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνίας ἠθέλε πράξει, ὡς π. χ. ἀπόφασίς τις ἐταιρίας τινὸς ἠδύνάτο νὰ ἀπονεύμῃ ὠρισμένον τι ὄνομα εἰς νέαν τινὰ ὁδὸν ἢ εἰς νέον τι πλοῖον, ἢ νέαν τινὰ ὀνομασίαν εἰς μίαν νέαν ἀνακάλυσιν. Πρέπει τὸ αἷτιον νὰ ἐγκληται ἐν αὐτῇ τῇ ἀνθρωπίνῳ φύσει, διὰ τί οἱ ἄνθρωποι ἔδωκαν ἄλλην φωνὴν ἐκφρασιν εἰς τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς ἢ εἰς τὸ αἶσθημα τῆς λύπης, διὰ τί διὰ τὴν κοινὴν ἰδέαν τοῦ λαμβάνειν μεταχειρίζονται ἄλλας λέξεις, ἢ διὰ τὴν τοῦ διδόναι καὶ τιθέναι. Τὸ αἷτιον δὲ, κατὰ τὴν γνώμην μου, κεῖται ἐν αὐτῷ τῷ ἰδιόζοντι ὀργανισμῷ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων.

Τὸ λαλεῖν εἶναι ἐνέργεια ὀργάνων τινῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὡς καὶ τὸ ἰέναι καὶ ἐργάζεσθαι διὰ τῶν κάτω καὶ ἄνω ἄκρων, προκαλούμενον διὰ τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως ἐν ὑγιεὶ καὶ ἐργηγορίᾳ καταστάσει, ἢ διὰ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν βουλητικῶν ὀργάνων, τῆς ὑπολεύκου ἐπιφανείας τοῦ ἐγκεφάλου, διὰ τινος ἐπὶ τούτων ἐπενεργούσης αἰτίας, — π. χ. διὰ συμφορήσεως αἵματος ἐν καταστάσει ὕπνου —

(1) Οὕτω πιθανὸν εἶναι, ὅτι sehen (ὄρα) sonne (ἥλιος) καὶ sein ὀφείλουσι τὴν γένεσίν των εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ αἰσθηματικὸν ἐπιφώνημα, δηλ. εἰς τὸ συριστικὸν s! ἢ si! ἢ ss! Διότι ὁ ἀκούων τὴν φωνὴν τοῦ καθιστάτος αὐτὸν προσεκτικὸν ἐπὶ τοῦ ἡλίου ἀνῆλθεν οὐ μόνον εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ ὄρατος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον τούτου, καὶ εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τοῦ βλέποντος. Ἐπίσης ἐν τῇ ἱερογλυφικῇ μία καὶ ἡ αὐτὴ εἰκὼν ὅτε μὲν σημαίνει τὸ ἀντικείμενον, ὅτε δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ἀναφερομένην πρᾶξιν, π. χ. ὁ ἰχθύς τινος συλλαβίσαντος πελεκᾶν ὅτε μὲν σημαίνει ἰχθύν, ὅτε δὲ τὸ ἀλιεῖν, καὶ ἄλλοτε τὸν ἄλιον.

έντεῦθεν τὸ λαλεῖν ἐν ὀνείροις, ἢ ἐν ἀσθενείαις, έντεῦθεν οἱ παραλογισμοί. Τὰ φωνητικὰ ὄργανα εἶναι ἐπίσης κινήσεως ὄργανα, ὡς καὶ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος. Ἐς τὸ γαλακτοφόρον ζῶον ἔχει δύο ἐμπρόσθια καὶ δύο ὀπίσθια, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος δύο ἄνω καὶ δύο κάτω ἄκρα.

Ἐν τῇ κατασκευῇ καὶ τῇ φύσει των εἶναι ὅμοια τὰ ἄνω καὶ κάτω ἄκρα. Τῇ ἀρθρώσει τῶν ἄνω προσήκουσα εἶναι ἡ ἄρθρωσις τῶν κάτω ἄκρων. Δύο ὁστέα ἡ ὠμοπλάτη καὶ ἡ κλεῖς κρατοῦσι τὰ ἄνω, ἡ λεκάνη καὶ τὸ αἰδοῖον ὀστοῦν στηρίζουσι τὰ κάτω ἄκρα εἰς τὸν κορμὸν. Τῷ μηρῷ προσήκει ὁ βραχίον, τῷ ἐκ δύο ὀστέων κάτω σκέλει ὁ ἐκ δύο ὀστέων καρπός· τῇ χειρὶ μετὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τῶν τεσσάρων δακτύλων προσήκει ὁ ποῦς μετὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἡ δακτύλων. Ἐν τῷ τρέχειν καταλαμβάνει τὸ τετράπουν τὸν χώρον διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν καὶ ἀπωθεῖ τοῦτον διὰ τῶν ὀπισθίων. Μετὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν (ἢ τῶν χειρῶν) βαστάζεται ὁ πίθηξ ἐν τῷ ἀναρριχᾶσθαι, διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ὑψοῦται πρὸς τὰ ἄνω. Τὰ ἐμπρόσθια καὶ ἄνω ἄκρα εἶναι ἀρμόδια μᾶλλον πρὸς τὸ λαμβάνειν, τὰ ὀπίσθια καὶ κάτω μᾶλλον πρὸς τὸ ἀπωθεῖν. Ὅπως παρὰ τοῖς τετραπόδοις καὶ τὰ τέσσαρα ἄκρα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ τρέχειν, οὕτω καὶ παρὰ τῷ ἄνθρωπῳ εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ κινεῖσθαι. Καὶ τὰ τέσσαρα ἀποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ, οὗτινος τὰ μέλη ἐν τῇ ἐνεργείᾳ των συμβαθῇ καὶ συμπράττουσιν ἀλλήλοις. Τὸ κινεῖν τὸν βραχίονα ἐν τῷ βαδίσματι τοῦ ἀνθρώπου ἀναπολεῖ τὸ βαδίζειν τῶν ζῶων διὰ τῶν τεσσάρων ποδῶν ὅπως παρὰ τούτοις ὁ δεξιὸς ἐμπρόσθιος ποῦς καὶ ὁ ἀριστερὸς ὀπίσθιος, ἢ ὁ ἀριστερὸς ἐμπρόσθιος καὶ ὁ δεξιὸς ὀπίσθιος ταύτοχρόνως προβαίνουσιν ἐν τῷ βαδίσματι, οὕτως ἐπίσης ὁ ἄνθρωπος προτιθεῖς τὸν ἀριστερόν του πόδα κινεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸν δεξιὸν βραχίονα, καὶ εἰς τὰ ὀπίσω προτιθεῖς τὸν δεξιὸν πόδα, καὶ τἀνάπαλιν προτιθεῖς τὸν δεξιὸν κινεῖ τὸν ἀριστερόν βραχίονα πρὸς τὰ ἐμπρὸς, εἰς τὰ ὀπίσω προτιθεῖς τὸν ἀριστερόν.

Τῷ συστήματι τῆς κινήσεως τοῦ σώματος προσήκει τὸ σύστημα τῆς κινήσεως τοῦ πνεύματος, ὁ γλωσσικὸς ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ταῦτα συνίστανται ἐκ τεσσάρων ἄκρων, ἐκ τεσσάρων πρὸς ἀλλήλα προσαρμολοζομένων κινήσεως μελῶν. Ὁ λάρυγξ ἐρειδόμενος ἐπὶ τῶν βρόγχων, τῶν περιεχόντων τὸν εἰσερχόμενον ἀέρα, ὡς τὰ ἄκρα ἐρείδονται ἐπὶ τοῦ κορμοῦ, ὃν φέρουσι καὶ κινουσι, δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς σύζευξίν τινα δύο βραχιόνων καὶ δύο μηρῶν συνιστάμενος ἐκ τεσσάρων χόνδρων, οἵτινες μετὰ τῶν συνημμένων ταινιῶν των σχηματίζουν τὴν γλωττίδα, καὶ μετὰ τῶν μυῶν των παρέχουσιν αὐτῇ τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ πιέζουσι διὰ

ταύτης τὸν ἀέρα πρὸς παρὰγωγὴν τόνων καὶ φωνῶν. Ὁ πέμπτος ὁ δακτυλοειδὴς χόνδρος ἐνθεν μὲν ἀνταποκρίνεται τῇ λεκάνῃ ἐνθεν δὲ τῇ ὠμοπλάτῃ μετὰ τῆς κλείδος. Τοῖς μηροῖς προσήκουσα εἶναι ἡ γλῶσσα μετὰ τοῦ ἐκ τεσσάρων ὀστέων γλωσσικοῦ ὀστοῦ, ἀμφοτέροις δὲ τοῖς καρποῖς ἡ ὑπερώα (ἥστινος οἱ μῦς ἐν μέρει ἔχουσι τὸ σημεῖον τῆς ἐπαφῆς των εἰς τὰ παραρτήματα τῶν πτερύγων τοῦ πτερυγοειδοῦς ὀστοῦ.) Διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μυῶν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ οὐρανίσκου παράγονται τὰ γλωσσοπρόφερτα καὶ οὐρανισκοπρόφερτα σύμφωνα, ἅτινα ἐγγύτατα ἴστανται τῶν καθαρῶν λαρυγγοφώνων ἢ φωνηέντων. Ταῖς χειρὶ καὶ ποσὶ προσήκουσιν ἡ ἄνω καὶ κάτω σιαγών, διὰ τῶν μυῶν τῶν ὁποίων παράγονται τὰ χεῖλεοπρόφερτα, ἀπώτατα ἰστάμενα τῶν φωνηέντων, λεπτύνοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς λαρυγγώδεις τόνους, καὶ κινουντα τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος εἰς λεπτοτάτους ἐλιγμούς.

Ἄνω καὶ κάτω σιαγόνες πρὸ πολλοῦ παρέβαλον πρὸς τὰ ἄκρα τῆς κεφαλῆς. Τοὺς ὀδόντας παρέβαλον πρὸς τοὺς ὄνυχας τῶν δακτύλων. Ὀδόντας ἔχομεν 32, ὄνυχας ὅμως μόνον 20. Ἀλλ' ἐὰν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ὁ ἀντίχειρ εἶναι ὁ ἀνταγωνιστὴς τῶν τεσσάρων δακτύλων, τότε ἡ ἀριθμητικὴ του ἀξία πρέπει νὰ λογισθῇ εἰς τέσσαρα. Αριθμοῦμεν λοιπὸν τετράκις ὀκτὼ ὄνυχας, ἄρα ὅσους καὶ ὀδόντας. Οἱ δύο κτένες ὁμοιάζουσι μὲ τὸν μικρὸν καὶ παράμεσον δάκτυλον, ὁ κυνόδους μὲ τὸν μέσον δάκτυλον, ὁ πρῶτος μυλόδους μὲ τὸν λιχανὸν καὶ οἱ ὀπίσθιοι τέσσαρες μυλόδους μὲ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀντιχειρῶν. Ἡ ἄρθρωσις τῶν ἄκρων βαίνει κατὰ τετράγωνον. Τὸ ὀστοῦν τοῦ βραχίονος συνίσταται εἰς δύο, τὸ τετράγωνον τῶν δύο εἶναι τέσσαρα, έντεῦθεν τέσσαρα ὀστέα τῶν καρπῶν. Τὸ τετράγωνον τῶν τεσσάρων εἶναι δέκα ἔξ, έντεῦθεν 16 δάκτυλοι εἰς τὰς χεῖρας. Ἡ αὐτὴ σχέσις ὑπάρχει καὶ διὰ τὰ κάτω ἄκρα· δεκαῆξ ὀδόντες εὐρίσκονται εἰς τὴν ἄνω καὶ ἄλλοι τόσοι εἰς τὴν κάτω σιαγόναν, ἔξ ὧν οἱ μὲν παριστῶσι τὰς δύο χεῖρας, οἱ δὲ τοὺς δύο πόδας τῶν ἄκρων τῆς κεφαλῆς.

Ἡ ἐκτενὴς αὕτη παραβολὴ τῶν γλωσσικῶν ὀργάνων πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ κορμοῦ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τοῦτο, ὅτι δηλ. ἡ ἀνατομικὴ καὶ φυσιολογικὴ ὁμοιότης ἐκείνων πρὸς ταῦτα δείκνυσιν ἐπίσης ὁμοιότητά τινα τῶν ἐνεργειῶν ἀμφοτέρων· διότι ὡς τὰ μὲν ἄνω τοῦ κορμοῦ ἄκρα εἶναι ὠρισμένα μᾶλλον εἰς τὸ λαμβάνειν, καὶ σφετερίζεσθαι τι, τὰ δὲ κάτω μᾶλλον εἰς τὸ ἀπωθεῖν, οὕτω καὶ αἱ μὲν δι' ἐκείνων τῶν μελῶν τοῦ γλωσσικοῦ ὀργανισμοῦ, τῶν παραβληθέντων πρὸς τὰ ἄνω τοῦ κορμοῦ ἄκρα, παραγόμεναι φωναὶ παριστῶσι πνευματικὰς ιδέας, τεινούσας πρὸς τὸ εἰδοποιεῖσθαι τι, δέχεσθαι, λαμ-

ζάνειν, αἱ δὲ δι' ἐκείνων τῶν μελῶν τοῦ γλωσσικοῦ ὀργανισμοῦ, τῶν παρὰβληθέντων πρὸς τὰ κάτω τοῦ κορμοῦ ἄκρα, παραγόμεναι φωναὶ σημαίνουσιν ἀποκρουστικὰς τῆς βουλήσεως ἐκδηλώσεις καὶ δυσθυμίας. Ἐνταῦθα δὲ ἀνάγκη νὰ γείνη μνεία, ὅτι ἐν τῷ γλωσσικῷ ὀργανισμῷ τὰ ὄργανα τὰ παρὰβληθέντα πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω τοῦ κορμοῦ ἄκρα, συνημμένα πρὸς ἀλλήλα ἢ ὄχι, συμπράττουσιν ἀλλήλοις ἐν τῇ ἐνεργείᾳ των, καὶ πρὸς τὴν παραγωγὴν μιᾶς φωνῆς, ἐχούσης τὴν φυσιολογικὴν αὐτῆς ἐξοδὸν ἐν ἐνὶ γλωσσικῷ ὀργάνῳ τοῖς κάτω προσηκόντι ἄκροις, συνεργεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πρὸς τὰ ἄνω ἄκρα παρὰβληθέντα γλωσσικὸν ὄργανον, ὡς π. χ. ἐν τοῖς ἄνω παρετηρήσαμεν τὴν σύμπραξιν τοῦ βραχίονος διὰ τῆς ἐν τῷ βραδίζειν κινήσεως. Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ ἐργάζεσθαι διὰ τῶν ἄνω τοῦ κορμοῦ ἄκρων, τὰ κάτω, ὡς βαστάζοντα τὸν κορμόν, χρησιμεύουσιν ὡς ἀπαρτίτητα στηρίγματα ἐκείνων. Ἀλλ' οὐχὶ μόνον ἡ συνέργεια ἐκάστου ἄκρου ἀλλὰ καὶ ἡ συνέργεια ἐκάστου μέλους τῶν ἄκρων εἶναι ἀναγκαῖόν τι καὶ πράγματι ἐκτελούμενον. (1)

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΑΛΑΝΗΣ.

ΟΔΟΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Ἐν Μαδρίτῃ, τῇ 4 Μαρτίου 1867.

Φίλιππε μου Κύριε!

Βεβαίως θέλεις ἐπιφωνήσαι ἀναγινώσκων τὴν ἡμερομηνίαν τῆς παρούσης ἢ καὶ πρὶν ἀνοίξης αὐτὴν βλέπων τὴν ταχυδρομικὴν σφραγίδά, πόθεν δίσκος ἐν τῇ ἐρήμῳ; πόθεν ὁ τῆς Γαλιλαίας φίλος μου εἰς Ἰσπανίαν; Μὴ λησμονῆς ὅμως σὲ παρακαλῶ ὅτι χάρις εἰς τὸν αἵμῶν κατήντησε καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀτμοκίνητος, καὶ ὅτι ἀντὶ νὰ ὑπάγῃς ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Κηφισίαν χάριν περιπάτου, δύνασαι σήμερον νὰ ἐπιχειρήσης τερπνότερον περίπατον εἰς Σμύρνην, εἰς Νεάπολιν, εἰς Μασσαλίαν ἢ καὶ ἀπώτερον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ποτε ἀνέγνωσα εἰς τὴν *Par-dōra* περιγραφὴν τινὰ τῶν κατὰ τὴν Ἰσπανίαν. Σοὶ στέλλω λοιπὸν τὰς ἐντυπώσεις μου· καὶ ἂν μὲν τὰς κρίνης ὅπως οὖν ἀξίας ἀναγνώσεως φιλοξένησον αὐτάς, εἰδὲ μὴ, ἐξαπόστειλον εἰς τὴν νεήλυδ᾽ Ἀφροδέσσαν τῆς Θήρας, ὅπως αὐξήσῃς τὰς ἐκπυρσοκροτήσεις αὐτῆς.

Ἀναχωρήσας ἐκ Μασσαλίας διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τὴν 10 1/2 μ. μ., ἐφθάσα τὴν πρωτὴν τῆς ἐπισύσης εἰς Περπινιᾶν, τὴν τελευταίαν τούτην γαλλικὴν πόλιν τῶν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν συνόρων· προγευθεὶς δὲ εἰς αὐτὴν, ἀνεχώρησα τὴν 3 μ. μ. διὰ ταχυδρομικ-

κῆς ἀμαξίας εἰς Βαρκελόνην, καὶ μετὰ 2 1/2 ὥρας ἀνεβάνομεν τὰ Πυρηναία. Αἱ τελευταῖαι ἀκτίνες τοῦ δύοντος ἡλίου ἐχρύσιζον τὰς κορυφὰς τῶν καταφύτων λοφίσκων, ἀντανκλώμεναι δὲ καὶ εἰς τὰς χιονοσκεπέστους ὑψηλὰς κορυφὰς παρήγαγον ποικίλα χρώματα. Μετὰ μικρὸν ἐφθάσαμεν εἰς Περτοῦς, τὸ τελευταῖον γαλλικὸν φρούριον, καὶ ἀποχαιρετίζαντες τοῦ αὐτοκράτορος τὴν σημαίαν προσηγορεύσαμεν εὐθὺς ἀμέσως τὴν τῆς Ἰσπανίας. Καὶ ἄλλα φθάσῃ τις εἰς Περπινιᾶν βλέπει διχοφάν τινὰ πρὸς τὰ γαλλικά· ὅταν ὅμως διέλθῃ τὸ Περτοῦς γίνεται αὕτη τόσον σημαντικὴ, ὥστε ἀμέσως ἐννοεῖ ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἄλλην χώραν· ἐν μόνον βῆμα ἀρκεῖ νὰ σὲ μεταφέρῃ ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλο ἔθνος, ὅπως ἀντιθέτους ἔχον τοὺς χαρακτῆρας, τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα. Φαίνεται ὅτι ὁ θεμελιωτὴς τοῦ παντός· ἔχει ἰδιαιτέραν σφραγίδα δι' ἑκάστον λαόν. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀφίνεις στρατιώτας φαιδρούς καὶ προσηνεῖς, εἰς τὴν Ἰσπανίαν βλέπεις αὐστηροὺς καὶ κατηρεῖς· ἐκεῖ κομψὴ νεάνιδες ἀποχαιρετοῦσι τὴν ἡμέραν διὰ χορῶν καὶ ἀσμάτων, ἐδῶ χωρικά, σκεπασμένοι τὴν κεφαλὴν μὲ μαντιλλίας (ὁ θεὸς νὰ τὰς κάμῃ τοιαύτας!) ἀναμασσῶσι τὸ *Angelus* καὶ τὸ *Ave Maria*· ἐκεῖ ἄνδρες ἐνδεδυμένοι ὡς ἐν κειρῷ τῆς ἀνοίξεως, ἐδῶ περιτυλιγμένοι μὲ κάππας· τὸ κατ' ἐμὲ δὲν εἶδον λαόν φοβούμενον τὸ ψῦχος ὅσον οἱ Ἰσπανοί.

Τὴν 10 μ. μ. ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Φιγιέρων, ὅπου διενυκτερεύσαμεν δειπνήσαντες κατὰ τὸν ἰσπανικὸν τρόπον καὶ κοιμηθέντες μέχρι τῆς 2 τοῦ πρωῒ, ὅτε ἀνέστημεν αὐθις εἰς ἀμαξίαν καὶ τὴν 6 ἤλθομεν εἰς Γερρόνην. Ἄν καὶ ἦτο Κυριακὴ, εὗρον παραδόξως ὅλους τοὺς ἐργάτας, οἷον ὑποδηματοποιούς, ράπτας, ξυλουργοὺς, ἐργαζομένους· εἰργάζοντο τάχα ἀπὸ τῆς παρελθούσης καὶ ἀνέμενον τὸν κώδιωνα τῆς λειτουργίας διὰ ν' ἀφήσωσι τὴν ἐργασίαν; τοῦτο εἰκάζω, διότι ἄλλως δὲν συνάδει μὲ τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ.

Ἐκ Γερρόνης διηγήσαμεν 28 σταθμοὺς τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι Βαρκελόνης, ὅπου ἐφθάσαμεν τὴν 9 καὶ 1/2 ὥραν τῆς πρωίας.

Ἡ Βαρκελόνη εἶναι ὡραία πόλις μὲ ἀξιόλογα κτίρια, τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, τὸ Χρηματιστήριον, τὴν Μητρόπολιν, ἔχουσιν κατὰ τὸν ἰσπανικὸν τρόπον ἐν τῷ μέσῳ χορὸν ἕλον ἀνάγλυρον, περιστάνοντα τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, Παναπιστήμιον νεωστὶ ἰδρυθὲν, δημοσίους κήπους καὶ ἄλλα.

Ὁ λιμὴν ἦτο πλήρης πλοίων πάσης σημαίας ἐκ τὸς ἑλληνικῆς. Εἰς ὑψωμα δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως κεῖται φρούριον, ὑπερ λέγεται ἀπόρρητον διὰ τε τὴν θέσιν καὶ τὸ ὄχυρόν τῆς οἰκοδομῆς.

Διατρίψας ἡμέρας δύο εἰς Βαρκελόνην ἐφιλοξενήθη ἐὺμενῶς ὑπὸ τοῦ Κ. Παύλου Τιντορές, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν ἀτμοκινήτων. Ὁ Κ. Τιντορές φρο-

(1) Ἐπαταεῖ φυσιολογία τῶν φωνῶν καὶ ἡ σημασία τῶν ἐκείνων τῶν λέξεων.